

Bijdragen tot bloei van de kerk

Zij heeft een verhaal

**Bijdragen van de Nederlandse
rooms-katholieke vrouwen aan
het synodale proces.**

Verzameld door het Netwerk Katholieke Vrouwen

Voorwoord

'Vrouwen ik nodig jullie uit: praat, laat je stem horen. Ik erken jullie frustratie en ongeduld.'

Uit de toespraak van paus Franciscus bij de opening van de synodale weg op 9 oktober 2021

De uitnodiging van paus Franciscus speciaal gericht aan vrouwen om haar stem te laten horen op weg naar de bisschoppensynode in 2023 hebben de Nederlandse vrouwen in dank aanvaard. Om in korte tijd zoveel mogelijk vrouwen de gelegenheid te geven om haar bijdrage te geven in de lokale fase van het synodale proces heeft het Netwerk Katholieke Vrouwen gekozen voor een digitale vragenlijst. De reactieperiode liep van 13 januari tot 31 maart 2022. Als NKV zijn we zeer verrast door het hoge aantal vrouwen dat haar verhaal heeft gedeeld. Hetzij via de digitale route, hetzij door middel van een met de hand ingevuld formulier.

Wij, rooms-katholieke vrouwen van Nederland, leveren met deze rapportage onze bijdrage aan het wereldwijde synodale proces. Dit doen wij vanuit onze gerichtheid op Christus, de ware wijnstok (Johannes 15:1-8). Met onze betekenisvolle bloemen en verhalen brengen wij eer aan Hem.

De weerslag van dit project is tot stand gekomen dankzij de veelal belangeloze inzet van velen.

Prof. Dr. Monique van Dijk – Groeneboer, hoogleraar religieuze educatie aan de Tilburg School of Theology, adviseerde bij het opstellen van de vragen, begeleidde de analyse en interpretatie van de resultaten en verzorgde de basistekst van dit rapport.

Het afstudeertraject van priesterstudent *Ad van Luyn jr.* over luisteren naar vrouwen in de katholieke kerk, was een belangrijke inspiratiebron bij het opstellen van de vragen. *Nico de Groot* zorgde voor de digitalisering van de vragenlijst en stelde ons dagelijks op de hoogte van de binnengekomen antwoorden.

Met veel waardering noemen we de vrouwen die met elkaar het onderzoeksteam vormden dat de kwalitatieve resultaten inventariseerde: *Pauline Higler, Marie-Louise van Wijk – van de Ven, Petra Stassen, Ingrid de Zwart, Maria ter Steeg, Maria van Schaijik, Monique Walrave, Bernadet Albers, Willien van Wieringen en Elsbeth Greven.*

De wijnrank verwijst naar Christus (Johannes 15:1-8) en loopt als rode draad door de verhalen in dit rapport. We verrijken deze wijnrank met betekenisvolle bloemen die kleur geven aan onze verhalen.

Vormgeefster *Sieneke Spiegel* zorgde voor de opmaak en symbolische verbeelding van de resultaten van dit proces op basis van de adviezen van *Tini Brugge*.

Met haar grote kennis van en ervaring in het internationale netwerk van katholieke vrouwenorganisaties vertaalde *Marie-Louise van Wijk - van de Ven* de samenvatting van dit rapport in diverse talen.

Diverse organisaties bespraken in eigen kring de synodevragen en stuurden het NKV hun rapportages toe. Deze voegen we als bijlage toe aan dit rapport.

Uit alle bijdragen klinkt het diepe verlangen van vrouwen naar een volwaardige plaats in de rooms-katholieke kerk. Dit verlangen naar waardering en erkenning is ook de centrale boodschap die klinkt uit alle 2238 door vrouwen ingediende verhalen aan het synodeproject 'Zij heeft een verhaal'.

Wij danken bisschop De Korte die onze gesprekspartner is als referent voor Vrouw & Kerk, voor het in ontvangst nemen van dit rapport en het doorgeleiden ervan naar de volgende fase in het synodaal proces. Dat de Heilige Geest deze verhalen mag leiden naar waar zij horen.

Maria van Schaijk
voorzitter Netwerk Katholieke Vrouwen
en van de projectgroep 'Zij heeft een verhaal'

Carin Hereijgers – ambtelijk secretaris
Marie-Louise van Wijk - van de Ven
zuster Holkje van der Veer OP
Laetitia van der Lans

25 mei 2022
www.unkv.online

Sleutelbloem

We voegen sleutelbloemen toe opdat we met het hele gelovige volk in dit synodale proces sleutels zullen vinden om deuren te openen naar een kerk die door vrouwen en mannen gelijkwaardig gedragen wordt.

Met respect voor andere schepselen, sleutels om deuren te openen naar een kerk die bruggen slaat naar deze tijd en de wereld waarin we leven.

Voor een synodale Kerk
communio | participatio | missio

Inhoud

- 2 Voorwoord
- 5 Inleiding
- 6 Wie is zij?
- 9 Vreugde van het geloof
- 11 Verbeteringen voor de kerk
- 13 Verlangens voor de toekomst van de kerk
- 15 Adviezen aan de bisschoppensynode 2023
- 18 Samenvatting en adviezen

BIJLAGEN

- 21 bijlage 1: Analyse van de cijfers naar groepen
- 23 Bijlage 2: De vragenlijst
- 24 Bijlage 3: Katholiek Vrouwen Dispuut
- 28 Bijlage 4: Bijeenkomsten in het bisdom Haarlem - Amsterdam
- 30 Bijlage 5: Werkgroep Vrouw, Geloof en Leven in Limburg
- 31 Bijlage 6: Missiezusters van OLV van Afrika
- 33 Bijlage 7: Werkgroep Vrouw in onze Kerk, Amsterdam

Inleiding

Dit bloemrijke rapport is de weerslag van de inventarisatie van de bijdragen van Nederlandse vrouwen aan het synodale proces.

In de maanden januari, februari en maart 2022 is vanuit het Netwerk Katholieke Vrouwen een digitale vragenlijst uitgezet via de zogenaamde sneeuwbalmethode. Iedere deelnemer werd gevraagd om de vragenlijst door te sturen naar twee andere vrouwen in haar omgeving. De grote respons heeft de verwachtingen overtroffen, maar liefst 2238 vrouwen deelden haar verhaal.

Kwantitatief en kwalitatief

De vragenlijst bestond uit een aantal gesloten en een aantal open vragen. De resultaten van de gesloten vragen konden eenvoudig worden geteld en brengen de resultaten snel in beeld.

Dankzij de acht vragen met een open antwoordmogelijkheid is veel materiaal opgehaald. Dit noemen we kwalitatief, omdat het hierbij niet gaat om de aantallen antwoorden maar om de inhoud. Dit is complexer voor de analyse, omdat de antwoorden gelezen en zo goed mogelijk begrepen moeten worden in plaats van slechts geteld. Door een team van onderzoeksassistenten zijn deze gecodeerd in tweetallen, na observator-betrouwbaarheid te hebben vastgesteld voor de gebruikte codes. De resultaten worden in dit rapport weergegeven met gebruik van citaten om de gekozen codes te illustreren. Om er toch een beschrijving van te kunnen maken, noemen we ook hier aantallen. Maar wederom: het gaat in wezen om de aard van de gegevens; de echte inhoud van wat wordt gedeeld.

Nadere analyse zou interessant kunnen zijn voor een vervolgonderzoek. De korte beschikbare onderzoekstijd noopt ons nu tot beperking. Opvallend is de hoeveelheid toelichting die wordt gegeven in de antwoorden en de grote nuance waarmee dit gebeurt. Hoewel de vragenlijst anoniem kon worden ingevuld, is de mogelijkheid geboden het mailadres achter te laten om benaderd te worden. Vijftig procent heeft dat gedaan. Hieruit spreekt een grote betrokkenheid en bereidheid om over de betreffende thema's in gesprek te gaan. De toekomst van de kerk ligt de respondenten blijkbaar na aan het hart.

Wie is zij?

In totaal vulden 2238 vrouwen de vragenlijst in, in leeftijd variërend van 18 tot 98. De hoge respons in zo korte tijd laat zien dat er grote behoefte onder vrouwen is om te spreken. Het geeft aan dat er veel bereidheid is om samen na te denken over de toekomst van de kerk.

Uit alle bisdommen

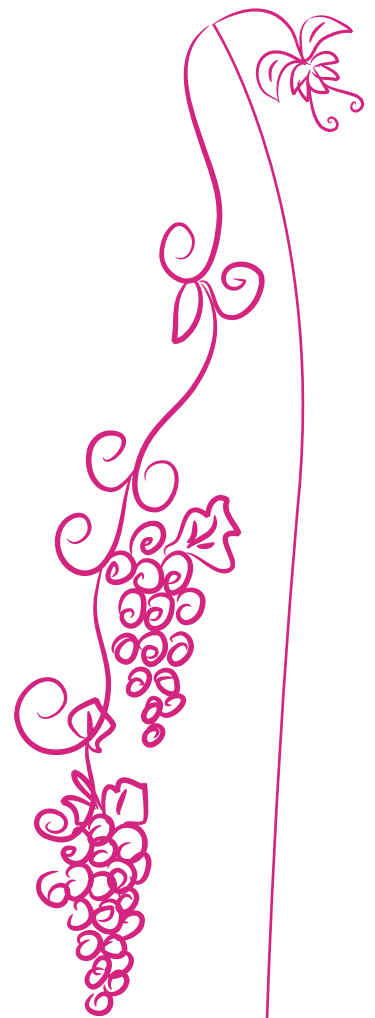
De respondenten zijn uit alle bisdommen afkomstig. Of deze onderzoeksgroep qua grootte representatief is voor het aantal katholieke - en al dan niet kerkelijk betrokken - vrouwen in de bisdommen is niet vast te stellen, omdat geen gegevens bekend zijn hoeveel vrouwen er in die bisdommen wonen dan wel in de bisdommen ingeschreven staan. Wel lijken ze qua aantallen relatief goed verdeeld over de bisdommen. De grootste groep respondenten valt in de leeftijdscategorie van 50-80 jaar (70 %).

Kerkbetrokken

Drie kwart gaat regelmatig naar de kerk en 21 % incidenteel. Dit duidt op geëngageerde meelevende katholieken. Drie procent gaat niet naar de kerk en vier procent heeft geen betrokkenheid meer. Van de respondenten is een ruime meerderheid van 63% vrijwilliger in de kerk en 7 % werkt in de kerk als betaalde beroepskracht.

Dragers van de kerk

De meerderheid, 63 %, van deze respondenten is als vrijwilliger actief in de eigen parochie, met een breed scala aan taken. Door meer dan de helft van de respondenten is ook aangegeven wat zij doen als vrijwilliger. Bijna allemaal verrichten zij meerdere taken, zoals combinaties van dirigent, bestuurslid, gastvrouw, lector enzovoorts. De respondenten zijn vrijwel alleen actief in eigen parochie, slechts een enkeling is ook actief op bisdom niveau of landelijk. De top drie van vrijwilligerstaken van de respondenten is lector, ondersteunende taken (schoonmaken, bloemen verzorgen, liturgische kleding wassen) en voorganger in uitvaarten, speciale vieringen zoals Allerzielen en advent. Ook is men actief in de pastoraatsgroep, op het koor, als gastvrouw of als redacteur van het parochieblad.

Inzet voor de samenleving

Een grote meerderheid, 79 % van de respondenten, geeft aan dat het katholieke geloof haar motiveert om actief te zijn in de samenleving. Dit wordt in 1606 antwoorden nader toegelicht.

Het meest wordt hierbij genoemd 'het omzien naar elkaar':

"Ik beleef geloof als een steun en wil dat ook voor anderen zijn."

"Omdat onze opdracht om zorg te hebben voor onze medemens, handen en voeten moet hebben".

Velen verrichten ook ander vrijwilligerswerk, bijvoorbeeld met vluchtelingen, bezoekgroepen, wereldwinkel, KBO en voedselbank. Respondenten geven daarbij aan te getuigen in de samenleving: ***"het geloof geeft mij kracht om dit werk te doen"***. Ook dragen zij het geloof over ***"als grootouder"*** en bij de ***"gelovige opvoeding van kinderen"***.

Respondenten noemen hier ook dat zij zich in de geloofsgemeenschap inzetten voor bedevaarten, locatieraad, vieringen en Caritas, al was dat eigenlijk niet de vraag hier. De zorg voor de schepping wordt regelmatig genoemd in de zin van:

"aandacht vragen voor het milieu", "vegetarisch leven".

De motivatie voor het werk wordt meerdere keren genoemd in deze vraag ***"hoe ik met klanten omga"***, ***"gebalanceerde keuzes maken in mijn werk"***, ***"mijn werk voelt alleen zinvol als het samenvalt met mijn geloof"***. Ook het samen zorgen voor de samenleving en daar je talenten voor inzetten wordt expliciet een aantal keer genoemd.

Ereprijs

We doen dat in verbondenheid met andere vrouwen, betrokken en verbonden vanuit geloof uit het verleden en heden.

We voegen Ereprijs toe aan de wijnrank. Deze bloem staat voor vrouwelijke trouw en onafhankelijkheid en verwijst naar Veronica van Jeruzalem.

Rozen

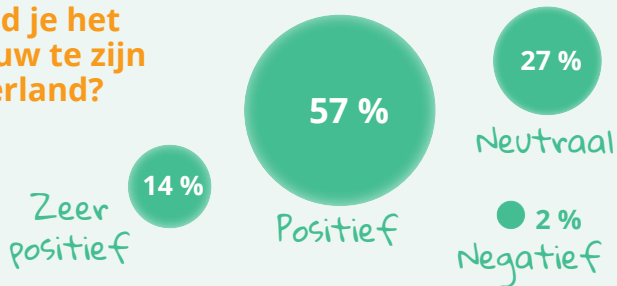
Rozen herinneren ons aan Elizabeth van Hongarije en haar zorg voor de armen en aan Theresia van Lisieux die het rozen (zegeningen) wilde laten regenen op aarde.

Pinksterbloemen

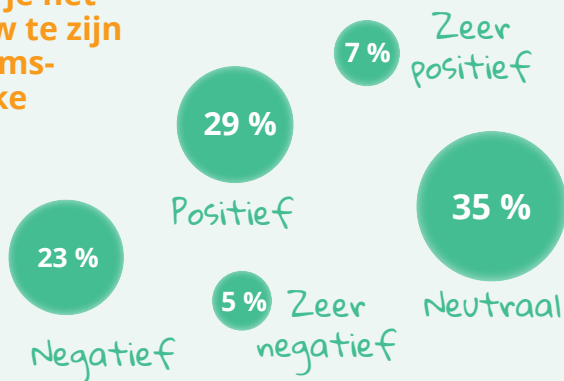

Met pinksterbloemen, ook wel Katrienkes genoemd, tonen we onze verbondenheid met Catharina van Siena. Zij wist met haar overtuigingskracht de paus te bewegen.

Hoe vind je het om vrouw te zijn in Nederland?

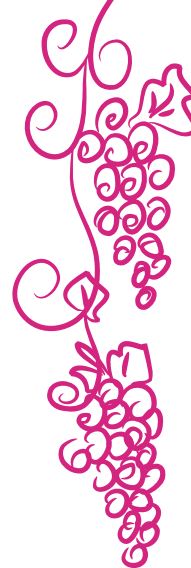

Hoe vind je het om vrouw te zijn in de rooms-katholieke kerk?

Ruim een kwart van de respondenten ervaart het als negatief om vrouw te zijn in de kerk, terwijl zij dat niet ervaart als vrouw in de samenleving.

De vrouwen die hun verhaal verteld hebben in het kader van dit synodale project zijn zeer betrokken en trouw aan de kerk. Ze gaan regelmatig naar de kerk, dragen deze als vrijwilliger, vaak met meerdere taken. Ze zijn actief in de samenleving en hun motivatie 'omzien naar elkaar' loopt als een rode draad door de vele reacties.

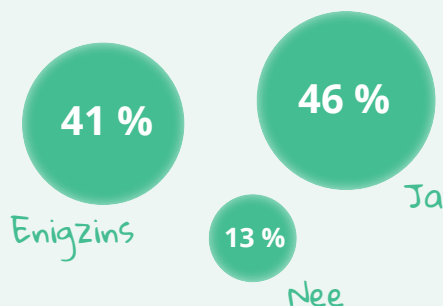
Jasmijn

De inzet van al deze vrouwen voor de samenleving is als de geurende jasmijn met haar bloemen die verwijzen naar passie, vreugde, naastenliefde en vriendschap.

Vreugde van het geloof

Ervaart u vreugde in de Rooms-Katholieke Kerk?

Velen (1687) geven aan wat hen vreugde geeft. Opvallend is daarbij de nadruk op **“samenkomen, vieren en gemeenschap”**, bijvoorbeeld in de vorm van: anderen ontmoeten, saamhorigheid, samen dingen organiseren. Zo wordt een aantal keer genoemd:

“medegelovigen ontmoeten”, “geloofsgemeenschap als een thuis”, “aardig en gastvrij zijn”, “het geloof samen beleven”, “verbondenheid”.

“iets voor een ander over hebben”, “je naaste dienen”, “omzien naar elkaar”, “aandacht voor elkaar”.

komt ook vaker terug in de antwoorden. Een typerend citaat hierbij: **“weten dat er iemand is die naar je omkijkt, die een beetje voor je zorgt. Dat je niet alleen staat.”** Ook samen zingen geeft vreugde en samen vieren. Veel vrouwen waarderen de rijkdom van de liturgische rituelen in de kerk. **“Dankbaar dat ik God heb leren kennen en mag deelhebben aan de Eucharistie”** en ook **“samen bidden”** en **“stilte”** worden een aantal keer genoemd; **“de rust om even tot mezelf te komen”**. Bezinning wordt ook regelmatig genoemd.

Dikwijls verrichten de respondenten activiteiten die te maken hebben met kinderen zoals gezinsvieringen, eerste communie- en vormselvoorbereiding, kinderkerk en crèche. Soms klinkt er wat heimwee door **“vroeger mochten we meer doen dan tegenwoordig”**.

Er is waardering voor paus Franciscus en de aandacht die hij vraagt voor actuele maatschappelijke vraagstukken. Het deel uitmaken van een wereldkerk met een eeuwenoude geschiedenis, wordt meerdere keren genoemd als bron van vreugde. **“Ik sta op de schouders van een zeer rijke traditie”**.

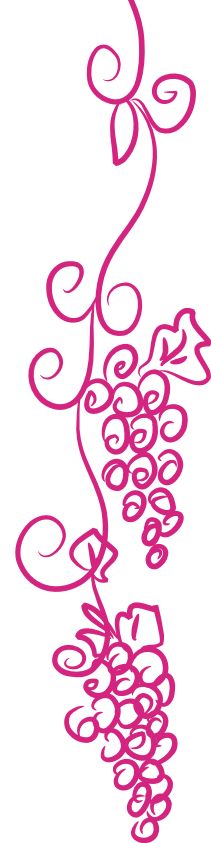
Goudsbloemen

De goudsbloemen in dit boeket richten zich, net als velen van ons, naar het Licht. Zij verwijzen naar de vreugde die wij beleven in het samen zingen, vieren, bidden in een veelkleurige gemeenschap waar ieder mens telt en zich welkom voelt, een inclusieve gemeenschap, waar gezocht wordt naar verstaanbare liturgie en rituelen.

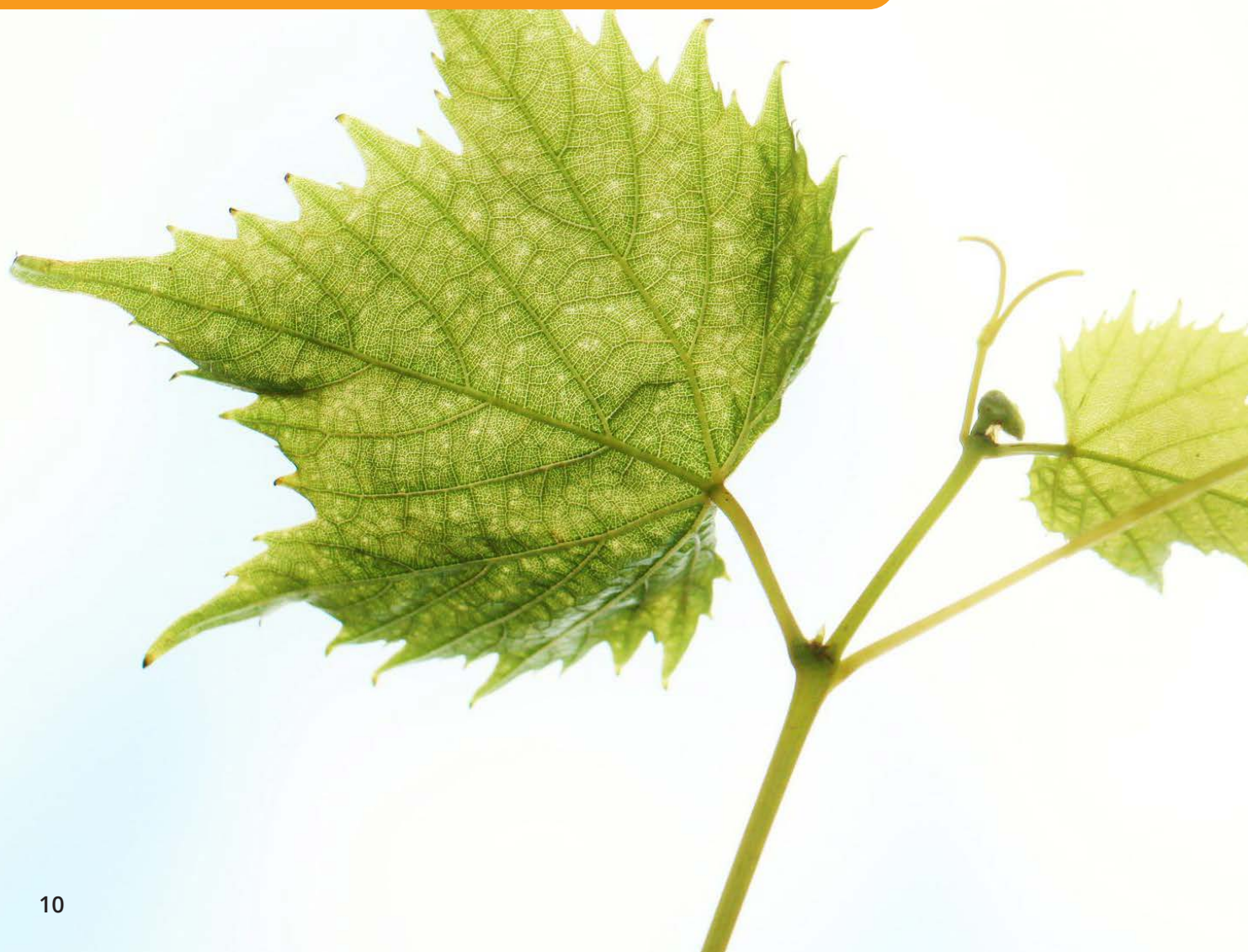

Ook noemt een aantal respondenten de bevestiging van het geloof als bron van vreugde: *"je dicht bij God voelen", "het besef dat de wereld groter is dan mijn leven", "het sacrament van verzoening waarmee je steeds weer een nieuwe start kunt maken"* en *"weten dat je door God bemind bent en de liefde door mag geven"*.

DIT GEEFT ONS VREUGDE:

1. Samen vieren en geloofsgemeenschap zijn
2. Zingen en de liturgie vieren
3. God zoeken en ontmoeten in stilte en gebed
4. Deel zijn van de wereldkerk – paus Franciscus

Verbeteringen voor de kerk

Verlangen naar verbeteringen

Wenst u verbeteringen voor de kerk?

Welke verbeteringen wenst u?

Op deze vraag geven 1814 respondenten antwoord.

Meer dan de helft wenst veranderingen wat betreft de plaats en rol van vrouwen in de kerk. Van **"vrouwen in de leiding van de kerk"**, **"grotere rol voor vrouwen in het ambt"**, tot **"ruimte voor leken in vieringen"**. Als verbeteringen worden ook genoemd: **"vrouwen als priester"**, **"het verplichte celibaat opheffen"** en **"het priesterhuwelijk toestaan"**.

Bijna de helft van de respondenten die deze vraag invulden wenst dat de kerk zich meer naar buiten richt: **"meer zichtbaar in en betrokken op de maatschappij/samenleving"**, **"opener zijn"**, **"meegaan met de tijd"**, **"meer openheid naar oecumene/relaties met andere kerken"**.

Veel vrouwen wensen veranderingen ten aanzien van de leer en de instituties, zoals **"eigentijds standpunt ten aanzien van seksualiteit en gender"**, **"homohuwelijk/relaties toestaan"**, **"minder dogmatisch/starheid"** en **"mogelijkheid om te hertrouwen na een scheiding"**.

Ook wenst men veranderingen ten aanzien van de vieringen: **"eigentijds"**, **"begrijpelijker taalgebruik"**, **"andere opzet"**, **"bredere modernere liedkeuze"**, en **"aansprekender preken"**.

Een pastorale kerk wordt vaak genoemd: **"aandacht voor jeugd, gezinnen"**, **"aandacht voor noden en behoeften in parochie"**, **"clerus die luistert"**, **"meer empathie voor en compassie met gelovigen"**, communicatie verbeteren tussen clerus en leken".

Veel respondenten wensen een groeiende gelijkwaardigheid tussen **"mannen en vrouwen in de kerk"** en **"mensen in het algemeen / inclusiviteit"**.

Prikneuzen

We bieden u ook prikneuzen aan, ze worden wel Jezus' ogen genoemd om te kijken vanuit de barmhartigheid van Jezus die oog had voor vrouwen, niet alleen voor zijn moeder Maria.

Met passiebloemen en Mariadistels staan we stil bij de pijn en het verdriet van vrouwen die schrijven dat zij lijden onder machtsmisbruik en aan gebrek aan erkenning en waardering in de kerk.

Passiebloemen

Er is een duidelijke wens naar meer aandacht voor gemeenschapsvorming en spiritualiteit: *"gemeenschapsgevoel versterken"* en *"betrokkenheid vergroten"*, *"meer gericht op God, Jezus, heilige Geest"*, *"versterking spiritualiteit/geloofsverdieping"* en *"meer gebed, bidden, aanbedding"*. Ook noemt men *"meer kwalitatief goede catechese"* en *"Bijbelstudie"*.

Ook is er behoefte aan volledige openheid omtrent *"seksueel misbruik"*.

Sommigen noemen het beter en moderner opleiden van priesters en catecheten, de gebouwen anders gebruiken, moderne media meer gebruiken en het tijdstip van vieringen aanpassen per doelgroep.

De wensen samengevat

Een groeiende gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, toelating van vrouwen tot alle gewijde ambten, begrijpelijker vieringen met meer ruimte en creativiteit. Het luisteren naar elkaar wordt als de basis gezien. Er is behoefte aan openheid, ruimte en maatschappijgerichtheid.

Rode draad hierbij lijkt de nadruk op het werk met gezinnen, waardering van saamhorigheid, inlevingsvermogen en echte aandacht hebben voor elkaar in de geloofsgemeenschap.

Mariadistel

WENSEN TER VERBETERING VOOR DE KERK:

De positie en zichtbaarheid van de vrouw in de kerk verbeteren over de hele breedte; in de leiding, de ambten, op het altaar en bestuurlijk. Daarnaast:

1. Meer verbondenheid met de samenleving
2. Opener, diverser, inclusiever – een thuis voor iedereen
3. Aangesloten bij de tijd in leren en vieren
4. Meer pastorale aandacht en empathie
5. Meer gelijkwaardigheid en balans tussen mannen en vrouwen
6. Meer aandacht voor gemeenschapsvorming, spiritualiteit en geloofsvorming

Verlangens voor de toekomst van de kerk

Heeft u verlangens voor de toekomst van de kerk?

Opnieuw zegt de grote meerderheid (89 %) ja, terwijl een minderheid van 11% nee zegt. 1681 respondenten geven een nadere toelichting bij deze verlangens.

Het vaakst klinkt het verlangen naar een kerk die meer in de samenleving staat, die zich daaraan aanpast en zich vernieuwt; **“midden in de samenleving”, “modernisering en vernieuwing”, “openheid”** worden regelmatig genoemd.

Ten tweede is er verlangen naar meer verbondenheid onder alle gelovigen;

“verbondenheid en saamhorigheid”, “gemeenschap zijn met ontmoeting en meer aandacht voor elkaar”.

Er is op de derde plaats verlangen naar meer kansen voor vrouwen in de kerk: **“grotere rol voor de vrouw”, “gelijkwaardigheid en een betere positie van de vrouw”** en **“dat de geestelijke behoeften van vrouwen ook gehoord worden”.**

Expliciet wordt hierbij een aantal keer genoemd **“vrouw in de gewijde ambten”.**

Er is een groot verlangen naar een meer inclusieve kerk, omschreven als **“niemand uitsluiten en gastvrij zijn”, “maak het homohuwelijk mogelijk”** en **“mijn wens is om niet langer in tweestrijd te staan tussen wat mijn eigen geweten zegt en wat de Kerk mij gebiedt te doen”.**

Er is een verlangen naar minder hiërarchie en meer participatie en medezeggenschap van gelovigen, waarbij met name de jongeren, kinderen en gezinnen worden genoemd.

Men verlangt naar een kerk die luistert en waardering geeft: **“luisteren naar gelovigen”** en **“waardering voor pastoraal werkers en leken”.**

We bieden onszelf aan als zonnebloemen in onze gerichtheid op God. En we verlangen naar nog meer zonnebloemen die over allen willen stralen en ons verlichten. Zoals Franciscus en Clara van Assisi de Allerhoogste vergeleken met de zon.

Korenbloemen

Juffetjes-in-het-groen

We voegen juffetjes-in-het-groen en korenbloemen toe in verbondenheid met elkaar, de schepping en het Brood van het Leven.

Zonnebloemen

Een kerk die haar boodschap uitdraagt, missionair is en een zichtbaar getuigenis aflegt van haar opdracht; **"uitdragen van geloof", "kritisch en bij de tijd in ethische kwesties"** en het uitdragen van de blijde boodschap in eigentijdse taal; **"een kerk die vasthoudt aan haar fundament"** wordt veel genoemd evenals aandacht voor caritas **"barmhartigheid", "verdraagzaamheid en respect"**.

Volgens de respondenten kan de kerk van Christus hierdoor weer meer aantrekkelijk worden voor jongeren en gezinnen.

Ook een grotere diversiteit aan vieringen die meer aanspreken worden bij deze vraag genoemd; **"ruimte voor woord- en communievieringen", "goede muziek en zingen", "biddende en blijde kerk"**.

Tot slot noemt men ook een verlangen naar meer oecumene: **"samenwerking in geloof en daden met andere kerken"**.

Jacobsladders

Vrouwenmantels

Met onze eenvoudige vrouwenmantels willen we onderdak en bescherming bieden aan wie dat nodig heeft, in navolging van Hem die niets had om zijn hoofd op te leggen.

We voegen jacobsladders toe om als Jakob de droom te verwezenlijken dat vrouwen en mannen op gelijke voet en hoogten komen te staan met dezelfde mogelijkheden.

VROUWEN VERLANGEN NAAR EEN KERK DIE:

1. Haar boodschap zichtbaar maakt in de samenleving
2. Bij de tijd is, die de tekenen van de tijd verstaat
3. Meer verbondenheid en eensgezindheid laat zien
4. Meer kansen biedt aan vrouwen

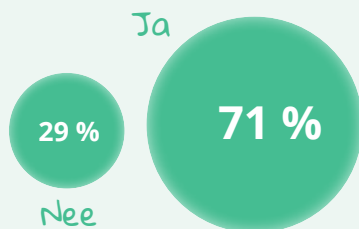
Wij bieden u ook valkruid, voor het eerst beschreven door de heilige Hildegard von Bingen als wondermiddel tegen kneuzingen en wonden. Wij delen in het verlangen naar een kerk waarin geen enkel mens, geen enkele vrouw zich gekneusd, gewond of achtergesteld voelt.

Valkruid

Adviezen aan de bisschoppensynode 2023

Wilt u een advies geven aan de bisschoppensynode 2023?

Met stip bovenaan staan het advies en de hartekreet: Geef vrouwen meer aandacht en waardering, luister naar hen en neem vrouwen serieus. In allerlei toonaarden klinkt dit advies: **“geef vrouwen meer mogelijkheden”** en **“zet vrouwen in voor de katholieke geloofsgemeenschap”**. Expliciet wordt hierbij ook benadrukt **“benoem vrouwen in het ambt”**.

Op de tweede plaats staat het advies om als kerk meer met de tijd mee te gaan en meer oog voor de samenleving te hebben; **“heb oog voor wat er in de samenleving speelt”**, **“vernieuw en ga met de tijd mee”**.

Frequent wordt ook genoemd **“luisteren, luisteren en nog eens luisteren”**; naar gelovigen en naar elkaar en communiceer duidelijker.

Vervolgens wordt gevraagd om een sterkere participatie van gelovigen en voor meer gelijkheid tussen mannen en vrouwen, tussen clerus en gelovigen.

Net als bij de verlangens voor de toekomst van de kerk, wordt er gepleit voor diversiteit, acceptatie en inclusiviteit; een kerk die niet uitsluit.

Respondenten adviseren om aandacht te geven aan speciale groepen zoals ouderen, gezinnen, diverse culturen, afkomst en specifiek ook aandacht voor jeugd en jongeren. Zet het evangelie centraal, aldus de adviezen, volg Christus en maak zijn boodschap verstaanbaar in deze tijd. Wees daarin soepel en flexibel en niet star.

Opnieuw klinkt het verlangen naar meer liefde en empathie in de kerk. Er wordt opnieuw advies gegeven om het celibaat af te schaffen en de mogelijkheid te geven voor gehuwde priesters. Straal vreugde, durf en vertrouwen uit aldus de antwoorden. Tegelijk wordt meermaals geadviseerd om vast te houden aan de traditie en de sacramenten; **“blijf geworteld in Bijbel en Traditie, blijf oog hebben voor de rijke betekenissen van de liturgie en de waarde van sacramenten”**.

We verrijken de wijnrank met Mozes-in-het-biezenmandje als voortrekker, voor het volk uit – zonder Mirjam te vergeten – met de wijsheid en draagkracht van Salomonszegels om een nieuwe richting te bezegelen: gelijke rechten en plichten voor vrouwen en mannen.

Tot slot adviseren vrouwen om te werken aan eenheid, besluitvaardigheid en eenduidigheid; **“geen verdeeldheid onderling”, “communicatie uit één mond”** en **“sneller reageren op zaken”**.

Engagement

Hoewel de vragenlijst anoniem kon worden ingevuld heeft maar liefst 50 % van de respondenten aangegeven wel benaderd te mogen worden voor vervolgonderzoek en heeft daartoe een mailadres achtergelaten. Hieruit spreekt een grote betrokkenheid bij het synodale proces. Het duidt op veel engagement en bevat potentie met hen aan de slag te gaan voor een vitale, vreugdevolle kerkgemeenschap van mannen en vrouwen.

Gladiolen

ADVIEZEN AAN DE BISSCHOPPENSYNODE 2023:

1. Neem vrouwen serieuzer, behandel ze volwaardig, waardeer hen en benut hun talenten en kwaliteiten in alle geledingen van de kerk.
2. Wees bij de tijd en in de samenleving en durf te vernieuwen
3. Luisteren, luisteren, luisteren - neem de pijn van vrouwen serieus
4. Betrek iedereen gelijkwaardig

Brandende liefde

We voegen heldhaftige gladiolen toe die zeggen: “vertrouw en bemoedig mij” en binden met rood lint brandende liefde rond de wijnrank die verwijst naar de Geest van de brandende liefde Gods.

Namens de vrouwen
van Nederland

Samenvatting en adviezen*

Tot vreugde en verrassing van het bestuur van het Netwerk Katholieke Vrouwen (NKV) hebben 2238 vrouwen in het kader van het synodale proces hun verhaal via een door het NKV uitgezette enquête gedeeld. Wij zijn onder de indruk van deze rijke oogst, zowel van het grote aantal respondenten als van de inhoud. Wij zien dit als een teken en een geschenk van de Heilige Geest aan de Kerk van Christus. Wij zijn alle mensen die de enquête ingevuld hebben zeer dankbaar.

De meeste respondenten zijn zeer betrokken gelovigen en ook trouwe kerkgangers. Ze gaan regelmatig naar eucharistievieringen en/of gebedsbijeenkomsten in een katholieke (parochie)kerk, in alle bisdommen van Nederland. Een groot deel van hen is binnen de (parochie)kerk actief als vrijwilliger, en velen van hen blijken zelfs meerdere taken in de parochie op zich te nemen. Naast hun kerkelijke betrokkenheid zetten velen zich in voor de samenleving. Voor dit werk vinden zij hun motivatie in het katholieke geloof. 'Omzien naar elkaar' en 'gedragen worden door de Heilige Geest' lopen als een rode draad als motivatie door de reacties heen. Een kleine minderheid geeft aan dat zij afstand heeft (genomen) van het kerkelijk leven.

De meeste deelnemers aan de enquête zijn positief over het vrouw-zijn in Nederland. Bij de vraag hoe zij hun vrouw-zijn binnen de Katholieke Kerk ervaren komt een minder positief beeld naar voren. Volgens de enquête-uitkomsten bestaat er binnen de kerk van Christus ruimte voor verbetering en is het (hoog) tijd voor verandering.

Over het algemeen beleven de respondenten vreugde aan de Katholieke Kerk in Nederland. Deze vreugde ervaren zij het meest in het samen bidden en vieren van de liturgie, de eucharistie en het samen zingen. Ook in de stilte en de mogelijkheid van aanbidding en lofprijzing ervaren zij contact met God. Jezus ontmoeten in de Heilige Eucharistie schenkt velen vreugde. Maar ook de onderlinge liefde

en verbondenheid ervaren, het weten dat wij als kerk een wereldwijde gemeenschap zijn die door de Heilige Geest wordt gedragen en gevoed, schenken bezieling en vreugde. Paus Franciscus wordt als leider van de wereldkerk door velen genoemd als bron van inspiratie en vreugde.

Het overgrote deel (96%) van onze respondenten geeft aan ideeën en wensen te hebben voor de toekomst van de Katholieke Kerk in Nederland. Uit de vele reacties die wij kregen, willen wij de zeven meest genoemde wensen voor de toekomst voor de Kerk met u delen:

1. Verder groeiende gelijkwaardigheid en balans tussen mannen en vrouwen.
2. De zichtbaarheid van vrouwen in de kerk op vele manieren vergroten, om te beginnen in de dagelijkse praktijk in de parochies. Hierbij wordt gedacht aan het deelnemen door vrouwen in bestuurlijke gremia, in de missie van de kerk en ook op het altaar.
3. De verbondenheid van de kerk met de samenleving bevorderen: een kerk worden die meer werk maakt van haar diaconale taak in de wereld.
4. Parochies die een thuis zijn voor iedereen. De respondenten spreken over een kerkgemeenschap die niet uitsluit; zij hopen op parochiegemeenschappen die op vele manieren opener, diverser en inclusiever zijn dan nu het geval is.
5. Door middel van catechese, Bijbelstudie en het samen vieren de tekenen van de tijd beter leren verstaan.
6. Meer persoonlijke en pastorale aandacht en empathie voor parochianen.
7. Meer aandacht voor gemeenschapsvorming, spiritualiteit en geloofsverdieping.

Het luisteren naar elkaar wordt door de respondenten als de basis voor deze broodnodige vernieuwing gezien. Het synodaal proces spreekt over een mentaliteitsverandering in de kerk. Wij hopen op een geestesgesteldheid waardoor vrouwen zichtbaarder worden. Wij hopen dat dit proces van luisteren op vele manieren en op vele plaatsen een vervolg zal krijgen en vrucht zal dragen.

* Deze samenvatting is het officiële document dat is ingediend als bijdrage aan de Bisschoppensynode in 2023.

Adviezen

Naast deze wensen voor de toekomst van de kerk, geven de respondenten u als bisschoppen een aantal adviezen mee:

1. Luister naar het waaien van de Heilige Geest: neem vrouwen serieuzer, behandel hen met respect en als gelijkwaardige gesprekspartners. Luister en waardeer hen. Benut hun talenten, creativiteit en kwaliteiten in alle geledingen van de Katholieke Kerk.
2. De Geest van God waait ook vandaag. Wees niet bang, en durf met creativiteit te luisteren naar deze Geest en naar vrouwen die vandaag woorden geven aan Geestkracht. Het zijn vrouwen zowel binnen als buiten de kerk. Heb het lef om in de kerk een beweging van vernieuwing aan te moedigen en te ondersteunen.
3. Het Evangelie van Jezus Christus staat centraal in al uw werk. Uit de enquête blijkt dat dit niet altijd zo wordt ervaren en gezien. Span u, in het bijzonder voor en met vrouwen in, om dit zichtbaarder te maken.
4. Nodig vrouwen uit om kerkelijke aanstellingen als acoliet en lector aan te vragen.
5. Initieer de vorming van pastorale beraden op parochieel, diocesaan en nationaal niveau waarin leken samen met priesters, diakens en pastoraal werkenden luisteren naar de Geest van God en naar elkaar met open oog en oor voor de noden van de tijd, van de kerk en de samenleving.
6. Stimuleer de geloofsopvoeding, geloofsverdieping en geloofsrijping. Zie dit als een taak van de gehele kerk en geef daarbij in het bijzonder aandacht aan de bijdrage van vrouwelijke catecheten, theologen en andere deskundige vrouwen.
7. Betrek vrouwen en andere leken bij alle selectieprocedures in de kerk en maak deze procedures transparant.
8. Stimuleer het zoeken naar nieuwe taal in woord, beeld en muziek, die gebruikt kan worden in de liturgie; taal die aansluit bij de levens en Godservaringen van mensen nu.

Beste bisschoppen,

En zijn nog twee punten die wij u willen voorleggen. Wij doen dit in alle bescheidenheid en in het besef dat deze punten binnen de kerk van vandaag controversieel zijn. Echter, dit weerhoudt ons – het Netwerk Katholieke Vrouwen Nederland – er niet van om deze toch aan u voor te leggen. Wij doen dit omdat een groot aantal respondenten dit met nadruk heeft verzocht:

- Stimuleer het theologisch onderzoek en het gesprek in de Katholieke Kerk over de toelating van vrouwen tot de diakenopleiding en het diakenambt.
- Onderzoek de mogelijkheden tot vernieuwing van het priesterambt ten dienste van de kerk van morgen. Stel u open voor een gesprek met vrouwen die vragen om hiertoe toegelaten te worden.

Tot slot: wij nodigen u, als Nederlandse bisschoppenconferentie in zijn geheel en als afzonderlijke bisschoppen uit, om met ons in contact te blijven en ons te informeren over hoe u onze adviezen beluistert en meeneemt in het leven van de lokale kerk, naar uw Ad-liminabezoek eind 2022, en naar de algemene bisschoppensynode in 2023.

BIJLAGEN

BIJLAGE 1 - ANALYSE VAN DE CIJFERS NAAR GROEPEN

afkomstig uit het onderzoeksrapport van Prof. dr. Monique van Dijk - Groeneboer

Vrouw-zijn in de kerk

BEROEPSKRACHTEN

44 % negatief
27 % positief

VRIJWILLIGERS

25 % negatief
40 % positief

OVERIGE DEELNEMERS

29 % negatief
33 % positief

REGELMATIGE KERKGANGERS

24 % negatief
43 % positief

INCIDENTELE KERKGANGERS

36 % negatief
22 % positief

NIET NAAR DE KERK GAAN

41 % negatief
6 % positief

GEEN BETROKKEN- HEID MEER

67 % negatief
7 % positief

Hieruit is te concluderen dat meer regelmatige kerkgangers positief zijn over vrouw-zijn in de kerk dan incidentele kerkganger. Logischerwijs zijn de minst positieve aantallen te vinden onder respondenten die niet naar de kerk gaan of er geen betrokkenheid meer bij hebben. Dat dit met elkaar samenhangt - niet meer betrokken zijn omdat men het negatief vindt om vrouw te zijn in de kerk - ligt voor de hand maar kan niet alleen op dergelijke cijfers causaal worden vastgesteld.

Ervaart u vreugde in de kerk?

BEROEPSKRACHTEN

41 % wel
48 % enigszins
12 % niet

VRIJWILLIGERS

50 % wel
42 % enigszins
8 % niet

OVERIGE DEELNEMERS

43 % wel
40 % enigszins
17 % niet

REGELMATIGE KERKGANGERS

54 % wel
39 % enigszins
7 % niet

INCIDENTELE KERKGANGERS

28 % wel
53 % enigszins
18 % niet

NIET NAAR DE KERK GAAN

19 % wel
33 % enigszins
48 % niet

GEEN BETROKKEN- HEID MEER

3 % wel
26 % enigszins
71 % niet

Betrokkenheid geeft vreugde

Ook hier is er samenhang tussen frequentie van kerkgang en het ervaren van vreugde; meer regelmatige kerkgangers geven vaker aan vreugde te ervaren in de kerk dan incidentele kerkgangers enzovoorts. Wat wat veroorzaakt is wederom niet vast te stellen maar laat zich raden. Als men minder vreugde ervaart, gaat men van lieverlede minder naar de kerk, lijkt een logische conclusie.

Over de wensen

BEROEPSKRACHTEN

97 % verbeteringen wenselijk

VRIJWILLIGERS

97 % verbeteringen wenselijk

OVERIGE DEELNEMERS

93 % verbeteringen wenselijk

REGELMATIGE KERKGANGERS

96 % verbeteringen wenselijk

INCIDENTELE KERKGANGERS

95 % verbeteringen wenselijk

NIET NAAR DE KERK GAAN

96 % verbeteringen wenselijk

GEEN BETROKKENHEID MEER

99 % verbeteringen wenselijk

Hierin is het onderscheid naar frequentie van kerkgang blijkbaar niet relevant; nagenoeg alle respondenten vinden verbeteringen wenselijk.

Over de toekomst van de kerk

BEROEPSKRACHTEN

97 % verlangens voor de toekomst

VRIJWILLIGERS

93 % verlangens voor de toekomst

OVERIGE DEELNEMERS

83 % verlangens voor de toekomst

REGELMATIGE KERKGANGERS

93 % verlangens voor de toekomst

INCIDENTELE KERKGANGERS

82 % verlangens voor de toekomst

NIET NAAR DE KERK GAAN

65 % verlangens voor de toekomst

GEEN BETROKKENHEID MEER

72 % verlangens voor de toekomst

Adviezen aan de bisschoppensynode

BEROEPSKRACHTEN

79 % heeft advies

VRIJWILLIGERS

79 % heeft advies

OVERIGE DEELNEMERS

62 % heeft advies

REGELMATIGE KERKGANGERS

76 % heeft advies

INCIDENTELE KERKGANGERS

59 % heeft advies

NIET NAAR DE KERK GAAN

56 % heeft advies

GEEN BETROKKENHEID MEER

61 % heeft advies

De regelmatige kerkgangers geven dus vaker aan dat ze advies willen geven aan de bisschoppensynode dan de andere groepen, en bij alle groepen blijft het de meerderheid.

Zij heeft een verhaal

project synode 2023 Netwerk Katholieke Vrouwen

Vragenlijst voor vrouwen

Paus Franciscus lanceerde afgelopen oktober een twee jaar durend denkproces over de actieve rol van alle gelovigen binnen de Rooms-Katholieke Kerk. Dit denkproces is de voorbereiding op de bisschoppensynode die in 2023 in Rome zal plaatsvinden. Deze bisschoppensynode gaat over gemeenschap, zending en betrokkenheid van alle gelovigen.

Het Netwerk van Katholieke Vrouwen (NKV) pakt de pauselijke handschoen op en nodigt vrouwen uit om via deze vragenlijst mee te praten. Onder het motto 'Zij heeft een verhaal'.

Uw antwoorden worden verwerkt in een speciale vrouwen-rapportage aan de bisschoppensynode 2023. De resultaten zullen gepresenteerd en gepubliceerd worden en worden anoniem verwerkt. Als u dat wilt, kan een e-mailadres ingevoerd worden als contactgegevens. Ook dan worden de antwoorden verder geanonimiseerd verwerkt en gerapporteerd.

Deze vragenlijst is voor vrouwen. Ieder ander die een verhaal of wens wil delen rond het thema vrouw & kerk nodigen we uit om dit te mailen aan info@unkv.online

1. Leeftijd (aanvinken wat van toepassing is)

- < 20
- 20 – 29
- 30 – 39
- 40 – 49
- 50 – 59
- 60 – 69
- 70 – 79
- 80 – 89
- 90 – 99
- > 99

6. Hoe is het om vrouw te zijn in Nederland anno nu?

1 = zeer negatief
5 = zeer positief

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

7. Hoe vind u het om in 2022 vrouw te zijn in de rooms-katholieke kerk?

1 = zeer negatief
5 = zeer positief

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

8. Ervaart u vreugde in de RK kerk?

Ja / Nee

9. Wat geeft u vreugde?
Maximaal 200 woorden of 13 zinnen

10. Zouden verbeteringen wenselijk zijn in de rooms-katholieke kerk?

Ja / Nee

11. Aan welke verbeteringen in de rooms-katholieke kerk denkt u?
Maximaal 200 woorden of 13 zinnen

2. Woonachtig in bisdom

- Groningen – Leeuwarden
- Haarlem – Amsterdam
- Utrecht
- Rotterdam
- Breda
- Den Bosch
- Roermond

3. Wat is uw betrokkenheid bij de rooms-katholieke kerk?

- regelmatige kerkganger
- incidentele kerkganger
- ik ben geen kerkganger
- geen betrokkenheid meer

4. Ik ben in de kerk

- geen beroepskracht of vrijwilliger
- betaalde beroepskracht
- vrijwilliger, namelijk als:

5. Motiveert het katholieke geloof u om actief te zijn in onze samenleving?

- Nee
- Ja, het motiveert mij om in de samenleving actief te zijn, namelijk:

12. Heeft u verlangens voor de toekomst van de kerk?

Ja / Nee

13. Welke verlangens voor de toekomst van de rooms-katholieke kerk heeft u?
Maximaal 200 woorden of 13 zinnen

14. Wilt u een advies geven aan de bisschoppensynode 2023?

Ja / Nee

15. Welk advies zou u willen geven aan de bisschoppensynode 2023?
Maximaal 200 woorden of 13 zinnen

16. Mogen we u eventueel benaderen ten behoeve van de rapportage of nader onderzoek?

Ja / Nee

17. U kunt mij bereiken via:

Telefoonnummer:

Adres:

(door het invullen van uw contactgegevens geeft u toestemming dat we u benaderen voor enkele vervolgvragen)

Hartelijk dank voor het invullen van deze enquête.

“Betekenis van de Kerk moet zijn: Ik zal er zijn voor jou.”

Bijdrage synodaal proces vanuit het Katholiek Vrouwen Dispuut (KVD)

1. Katholiek Vrouwen Dispuut

Het Katholiek Vrouwendispuut is opgericht in 1946, door onder meer Marga Klompé, (zij werd later de eerste vrouwelijke minister die Nederland gekend heeft) met als oogmerk de rol van katholieke vrouwen in de maatschappij te versterken. Het Dispuut vormt een hecht verband van zo'n tweehonderd hoogopgeleide maatschappelijk actieve vrouwen van verschillende achtergronden en leeftijden. Het KVD beoogt op grond van zijn statuten:

- 1. vrouwen een netwerk te bieden en voor hen een bron van inspiratie en stimulans te zijn bij het functioneren in de maatschappij;*
- 2. bij te dragen aan opinievorming op het terrein van politiek, Kerk en samenleving;*
- 3. vrouwen te stimuleren tot het ontwikkelen van leiderschap en het vervullen van functies op deze terreinen.*

Wij werden en worden daarbij geïnspireerd door onder meer de katholieke sociale leer en de traditie, zij het dat de leden zich daartoe individueel verschillend verhouden. Binnen het KVD is nadrukkelijk ruimte voor die diversiteit. Raakvlak en wisselwerking tussen maatschappelijk functioneren en levensbeschouwing, tussen samenleving en Kerk houdt KVD-leden bezig, in het bijzonder vanuit de positie van de vrouw gezien. Dat is ook het perspectief van waaruit deze bijdrage tot stand is gekomen.

2. Symposium 26 maart 2022

Jaarlijks organiseert het KVD een symposium. Op 26 maart 2022 was het thema aan “Opkomen voor vrouwenrechten en gendergelijkheid”.

Na een introductie over de internationaal verdragsrechtelijke kaders en het (gelaagde) concept van gendergelijkheid, waarin een mensenrechtelijk perspectief op de begrippen rond gender en op de huidige tegenstromingen tegen gendergelijkheid werd geschetst, werd de middag van het symposium besteed aan het leveren van een bijdrage aan de Synode 2021-2023. Vertrekpunt was dat de overkoepelende vraagstelling voor de synode ons allen ziet als reisgenoten. Hoe willen we samen onderweg zijn? We stelden vier vragen, die in vier subgroepen zijn besproken. Uit de groepen is terug gerapporteerd en hieronder volgt de synthese van die gesprekken.

De gestelde vragen luiden als volgt:

- 1. Wat is (de betekenis van) de Kerk voor jou en hoe is het om vrouw te zijn in de Katholieke Kerk?*
- 2. Waaraan beleef je vreugde?*
- 3. Welke belemmeringen ervaar je ofwel wat is je droom?*
- 4. Wat voor Kerk zou je volgende generaties vrouwen gunnen ofwel welk advies zou je in dat verband willen geven aan de synode 2023 in Rome?*

3. Synthese

3.1 Vooraf:

Er wordt waardering uitgesproken voor de synodale weg die deze Paus heeft gekozen en het risico dat hij hiermee durft te nemen. Het synodale proces als zodanig geeft blijk van samen

verantwoordelijk zijn. Het ademt: wij zijn de Kerk. Gehoopt wordt dat het echt verschil gaat maken vooral voor de positie van de vrouw in de Kerk. Het KVD wenst de synode de adem van de Geest en veel wijsheid toe.

3.2 Onze droom samengevat

“Verdieping, inspiratie en verbinding” zijn de kernwoorden van het KVD. KVD-vrouwen zoeken precies dat ook in de Kerk en willen daaraan in alle opzichten op gelijke voet met mannen ook zelf een bijdrage leveren. Betekenis van de Kerk moet zijn: Ik zal er zijn voor jou.

Dat betekent voor ons dat de Kerk:

1. haar basis houdt in het Evangelie dat een bevrijdende boodschap van liefde brengt;
2. begaan is met het lot en het leven van mensen;
3. in open verbinding met de samenleving staat en aansluiting zoekt bij hetgeen daar leeft, bij de belevingswereld van mensen van nu;
4. daarbij de lange lijnen in het oog houdt en niet meewaait met de waan van de dag;
5. gemeenschapszin brengt in de gepolariseerde samenleving;
6. openstaat voor en veiligheid, ruimte en gelijke mogelijkheden biedt aan iedereen, ongeacht leeftijd, geslacht, geardeerdheid of wat voor onderscheid dan ook (inclusiviteit);
7. opkomt voor gelijkheid en gelijke kansen;
8. ook ongelovigen en zoekenden welkom heet en een luisterend oor biedt;
9. bereid is daadwerkelijk te luisteren en te vernieuwen, gedachtengoed en leer te herijken;
10. voor vrouwen de mogelijkheid van wijding gaat openstellen en het celibaat facultatief maakt;
11. solidair is en die solidariteit (denk aan klimaatprobleem, opvang van vluchtelingen en armoede) handen en voeten geeft (M25)
12. haar leden in lijn daarmee aanspoort hun talenten vruchtbaar te maken en zich in te zetten voor anderen;
13. actief aansluiting zoekt bij andersgelovigen en ook inzet op oecumene en interreligieuze ontmoeting.

3.3 Wat is (de betekenis van) de Kerk voor jou en hoe is het om vrouw te zijn in de Katholieke Kerk?

Niet iedereen verstaat hetzelfde onder “de kerk”. Er wordt een verschil tussen “het instituut” en “de mensen” ervaren. Belangrijk voor “kerk zijn” is het gevoel samen gemeenschap te zijn en dat is verzwakt.

De Kerk is sommigen dierbaar maar anderen zijn teleurgesteld en weer anderen staan er neutraal tegenover. Tegelijkertijd is er het besef dat je er zelf iets van kunt maken en men spreekt ook uit: “Ik maak zelf wat van het kerk-zijn”. Het is een plek waar je veel kunt betekenen en doen. Vrouwen kunnen zelf hun positiviteit bewaren en zich inzetten en doen dat ook.

Voor vrouwen in de Katholieke Kerk is het een gemis dat zij niet zonder onderscheid met mannen vanuit eigen talenten, mee kunnen doen in alle functies die er zijn. Er zijn te weinig priesters die vrouwen werkelijk serieus nemen.

De Kerk wordt tegelijkertijd gezien als “vertrouwde plaats waar het geloof wordt gevierd, inspiratie wordt opgedaan”. Er wordt dankbaarheid uitgesproken voor wat de Kerk geeft en gegeven heeft.

Betekenis van de Kerk moet zijn: “Ik zal er zijn voor jou.”

3.4 Waaraan beleef je vreugde?

Vreugde is te vinden in:

1. Liturgie en traditie. De Kerk biedt sacramenten voor de sleutelmomenten (lief en leed, geboorte, vreugde en afscheid) in het leven en rituelen die steun geven. Daar vind je rust, betekenis, troost en inspiratie.
2. Spiritualiteit en mystiek, ook gevoed door muziek.
3. De Geschriften en het gebed.
4. De gemeenschap: het gevoel erbij te horen en een gemeenschap mensen die op zoek zijn naar de liefde te vormen. Een plek waar je contact met elkaar maakt.
5. Vanuit die gemeenschap werken aan diaconie en vrijwilligerswerk.
6. Het delen van "levenswaarden". Herkenning van die gedeelde waarden bij andere leden van de gemeenschap.

3.5 Welke belemmeringen ervaar je ofwel wat is je droom?

De Kerk als "instituut" wordt als te klerikaal en star ervaren (klerikalisme). Er is een afstand tussen de geestelijkheid en de gelovigen. Het lijken gescheiden werelden. In Nederland wordt de Kerk als behoudend en steeds behoudender ervaren. Daarmee wordt de afstand tussen Kerk en samenleving (ver-)groot en verliezen mensen hun anker. Dat doet verdriet.

Er is onvoldoende wisselwerking tussen priesters en gelovigen. De kwaliteit van priesters is zeer wisselend. Sommigen worden ervaren als "onder de maat; formalistisch en wereldvreemd". Zij hebben geen voeling met de maatschappij en leven een heel ander leven dan bijv. de gezinnen waarin ouders hun kinderen opvoeden. Dat geeft afstand, leidt tot botsingen en onbegrip. Er zou een optie moeten zijn dat priesters ook een gezin kunnen hebben zoals permanent diakenen ook. Het celibaat als facultatief.

Belangrijk te zeggen dat het beeld niet eenduidig is. Er zijn zeker ook priesters die open zijn, de wereld kennen en wel inspireren.

De Kerk moet mensen steun geven. Dat wordt niet altijd zo ervaren. Omdat de boodschap vaak ver af staat van de belevingswereld van nu maar ook omdat er, juist als het crisis is, zoals in de coronaperiode, geen aandacht lijkt te zijn voor de werkelijke noden van de mensen, bijv. voor degenen die alleen zijn.

De Kerk heeft het contact met de jeugd verloren. De Kerk zou er moeten zijn voor jong én oud, juist ook de generaties verbinden.

Vrouwen worden onvoldoende in de gelegenheid gesteld hun talenten tot bloei te brengen binnen de Kerk. Vrouwen hebben binnen de Kerk niet dezelfde mogelijkheden als mannen. Die behoefte bestaat bij velen wel. Gedroomd wordt van een Kerk die bereid is na te denken over wijding van vrouwen en gelijke mogelijkheden voor ontwikkeling binnen de Kerk, van een Kerk waarin alle functies op gelijke voet vervuld kunnen worden door mannen en vrouwen.

Probleem vormt de schaalvergroting met name in kleinere gemeenten. Kerken worden gesloten zonder daarvoor iets in de plaats te zetten. Dan resteert leegte. Zet ook in op andere vormen van vieren dan eucharistie en geeft ruimte aan gebedsvieringen, aan oecumene en interreligieus vieren. Dat moet kunnen met behoud van ieders eigenheid en identiteit.

Versterk de gemeenschap, benut alle krachten van leken inclusief vrouwen. Dan vergroot je ook de mogelijkheid aan vragen en noden tegemoet te komen en naar buiten te treden.

3.6 Wat voor Kerk zou je volgende generaties vrouwen gunnen ofwel welk advies zou je in dat verband willen geven aan de synode 2023 in Rome?

1. Luister echt naar de inbreng vanuit de gelovigen die in deze synode wordt verzameld. Luister daarbij speciaal naar de inbreng van vrouwen en jongeren.
2. Geef daadwerkelijk inhoud aan de gelijkwaardigheid van vrouwen door vrouwen de ruimte te geven binnen de Kerk meer functies te vervullen. Daarbij geldt dat ruimte nodig is voor het vrouwelijke perspectief. Dat perspectief heeft een eigenheid die aanvullend is. Vrouwen leggen bovendien andere verbindingen tussen Kerk en samenleving. Het zijn vaak juist vrouwen die het geloof doorgeven.
3. Denk na over een manier om toe te groeien naar een Kerk waarin alle functies voor mannen en vrouwen op gelijke voet bereikbaar zijn, inclusief de wijdingen en realiseer dit. Zo kun je meer talenten aanboren en wordt de Kerk beter en breder.
4. Maak het celibaat facultatief.
5. Het ambt van pastoraal werker en de aanstelling van vrouwen in die functie moeten worden opgewaardeerd. Datzelfde geldt voor andere vormen van vieren en geloofsbeleving dan de eucharistie.
6. Verbreed de opleiding van priesters en leer hen in de opleiding daadwerkelijk te luisteren en open te staan. Luister juist ook naar vrouwen en jongeren.¹ Feedback geven maar zeker ook (willen) ontvangen (ook van leken) is een kunst die hen verder kan brengen.
7. Voorzie de parochiebesturen en bisdommen van breed georiënteerde adviseurs en niet allen uit eigen kring maar mensen met voeling breed in de samenleving.
8. Laat priesterstudenten hun opleiding samen met vrouwen volgen.
9. Inspraak en inbreng vanuit de gemeenschap zijn belangrijk. Vorm pastorale beraden, diocesaan en interdiocesaan die breed zijn samengesteld en waarin zoals in België steeds ook vrouwen zitting hebben.

---

¹ Er wordt bij wijze van voorbeeld gewezen op Agnes Charlemagne, die in haar boek 'Je t'écoute' een methode geeft om naar jongeren te luisteren.

Verslag synode 'Vrouw-zijn in de rooms-katholieke Kerk' d.d. 5 en 7 maart 2022

A. Beschrijving bijeenkomsten synode en aanwezigen

Op zaterdagavond 5 maart en maandagavond 7 maart 2022 vonden twee bijeenkomsten plaats in Haarlem rondom het thema 'vrouw-zijn in de rooms-katholieke kerk'. In totaal namen 24 deelnemers (6 mannen tussen ongeveer 20 en 85 jaar oud, waarvan 1 priester van ongeveer 40 jaar oud en 18 vrouwen tussen ongeveer 20 en 85 jaar oud) deel aan deze bijeenkomsten.

Tijdens de bijeenkomsten werden vier synodevragen gesteld.¹ Deelnemers werden steeds gevraagd de antwoorden op de vragen eerst voor zichzelf op te schrijven. Beantwoording van synodevraag 1 gebeurde voorafgaand aan een lezing rondom het thema; beantwoording van de synodevragen 2,3 en 4 gebeurde na afloop van de lezing. De antwoorden op vragen 2, 3 en 4 werden in deelgroepen besproken. In totaal zijn de antwoorden van 19 personen verzameld en gebruikt voor dit synodeverslag.²

B. Rapportage antwoorden op de vragen

1. Wat geeft je vreugde in de Kerk? En hoe speelt het vrouw-zijn/de aanwezigheid van vrouwen daarin mee?

14 personen noemen het ervaren van gemeenschap als grootste vreugde, waaronder het door de gemeenschap nader tot God kunnen komen. Het ervaren van de liefde van God, bijvoorbeeld middels de sacramenten, wordt door 7 personen genoemd. 6 personen noemen in deze vreugdevolle momenten geen onderscheid te ervaren tussen de aanwezigheid van mannen en vrouwen; dit onderscheid heeft in het ervaren van de vreugde geen bepalende rol. 4 personen noemen dat eigenschappen die als specifiek vrouwelijk worden ervaren van toegevoegde waarde zijn voor het ervaren van de vreugde in de Kerk.

Andere antwoorden gaan meer over individuele ervaringen die vreugde geven, zoals het ervaren van rust, vrede, overgave en vertrouwen. Eucharistie wordt tweemaal met naam genoemd. Andere rituelen/gebruiken zoals de toewijding aan Maria en de aanwezigheid van vrouwelijke heiligen worden ook als bron van vreugde genoemd.

2. Wat is jouw wens voor vrouwen in de Kerk?

6 personen noemen het belang van hogere posities en/of bestuurlijke functies voor vrouwen, en dan met name een evenwichtige verdeling in bestuursorganen van mannen en vrouwen. 2 personen noemen expliciet de wens van de bediening van sacramenten door vrouwen. 6 personen noemen dat specifiek vrouwelijke eigenschappen in de kerk gestimuleerd zouden moeten worden, bijvoorbeeld door vrouwen (eigen) taken binnen het pastoraat te geven, waaronder catechese, ziekenpastoraat en onderwijs, maar ook het helpen bij doopsels van vrouwen en het onderwijzen over 'het vrouw-zijn' in het plan van God. 6 personen noemen de gelijkwaardigheid tussen mannen en vrouwen, en dat wat vrouwen wordt toegewenst, ook voor mannen dient te gelden en vice-versa. 1 persoon noemt hierin dat vrouwen op dezelfde wijze gestimuleerd zouden moeten worden als mannen, bijvoorbeeld door studiemogelijkheden. 1 andere persoon noemt dat er officieel gebruik zou moeten worden gemaakt van de mogelijkheden van de vrouw, ook middels wijding, om te voorkomen dat vrouwen worden buitengesloten. 1 persoon noemt een vrouwenquotum voor de bisdomstaf, die minimaal voor één derde deel uit vrouwen zou moeten bestaan.

Andere antwoorden leggen de nadruk op de navolging van Maria als voorbeeld, maar ook de eigen keuzes van Jezus in de omgang met vrouwen als voorbeeld. Het zich welkom/gewaardeerd/erkend voelen van vrouwen en het volledig kunnen ontplooiën van de eigen eigenschappen vanwege de onmisbaarheid ervan, wordt in meerdere antwoorden benoemd, net als het belang van erkenning van de vrouwelijke eigenschappen door de Kerk.

3. Wat wens je de Kerk toe qua participatie van de vrouw?

10 personen noemen de complementariteit van mannen en vrouwen en dat daardoor een gebalanceerde/

---

¹ Vragen die werden gesteld en waarvan men de antwoorden op papier moest schrijven:

1. Wat geeft je vreugde in de Kerk? En hoe speelt het vrouw-zijn/de aanwezigheid van vrouwen daarin mee?
2. Wat is jouw wens voor vrouwen in de Kerk?
3. Wat wens je de Kerk toe qua participatie van de vrouw?
4. Nabespreking: waar ervaar je de aanwezigheid van de Geest?

² De overige deelnemers kozen ervoor hun antwoordenblad niet in te leveren.

evenwichtige aanwezigheid van beide geslachten in de Kerk aanwezig moet zijn. 1 persoon noemt dit als noodzakelijk voor het doel van de Kerk, d.w.z. de heiliging van alle personen in de gehele Kerk. 7 personen noemen bij deze vraag ook het belang van aanwezigheid van vrouwen in bestuurlijke functies, 6 personen noemen de duidelijker eigen rol voor vrouwen en het belang en erkenning van de eigen talenten van de vrouw. 1 persoon noemt hierin de voorbeeldfunctie van de Kerk ten opzichte van de maatschappij. Andere antwoorden verwijzen naar een specifieke selectieprocedure om vrouwen te werven, bijvoorbeeld door het benadrukken van het belang van de aanwezigheid van vrouwen of door het veranderen van werving.

4. Waar ervaar je de aanwezigheid van de Geest?

Een grote verscheidenheid aan antwoorden; in sommige gevallen één specifiek moment op de avond, een specifiek inzicht of concrete aansporing tot gedrag. Meer algemeen: het op de avond aanwezig mogen zijn en het gesprek open en eerlijk met elkaar mogen voeren; gezamenlijkheid en verbinding.

C. Conclusie

Over het algemeen kan gesteld worden dat de deelnemers van beide synodeavonden:

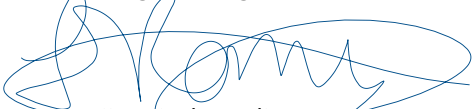
1. de gemeenschap van gelovigen als wezenlijk vreugdevol onderdeel van de Kerk ervaren;
2. mannen en vrouwen als gelijkwaardig achten;
3. de specifieke gaven van mannen en vrouwen als complementair zien en daardoor belang hechten aan een evenwichtige aanwezigheid van beide in de Kerk;
4. nu zien dat specifiek vrouwelijke eigenschappen minder aanwezig zijn in de formele functies binnen de Kerk dan de specifiek mannelijke eigenschappen;
5. ervaren dat de vrouwelijke eigenschappen minder aanwezig zijn in de formele functies binnen de Kerk, omdat er voor de vrouw geen duidelijke/eigen rol is weggelegd die haar vrouwelijke eigenschappen stimuleert;
6. zien dat er daardoor een gebrek aan evenwicht tussen beide seksen is in de Kerk;
7. benadrukken dat de aanwezigheid van vrouwen zeker ook gewenst is in de adviserende bestuurlijke functies binnen de Kerk, d.w.z. op plekken waar beleid wordt vastgesteld;
8. ook andere plekken noemen binnen het pastoraat (waaronder catechese) waar aanwezigheid van de vrouw gewenst en passend is;
9. vinden dat er actief moet worden opgetreden om de aanwezigheid van vrouwen in de bestuurlijke en pastorale functies binnen de Kerk te vergroten.

D. Aanbevelingen

Concrete aanbevelingen gedestilleerd uit de antwoorden:

1. geef vrouwen een concrete, herkenbare (eigen) plek in het bestuur en pastoraat;
2. stimuleer vrouwen extra om haar plek in te nemen in bijvoorbeeld adviesorganen, door eisen te stellen aan het aantal vrouwen in deze adviesorganen;
3. benadruk het belang van de aanwezigheid van specifiek vrouwelijke eigenschappen door nadrukkelijk te vragen om de visie van vrouwen;
4. onderwijs over de specifieke, complementaire rol die mannen en vrouwen binnen het plan van God (waaronder binnen de Kerk) hebben;
5. wees niet bang het onderwerp van de rol van de vrouw in de Kerk in gezamenlijkheid (dus met de vrouwen) te bespreken en te overdenken.

Voor verslag, onder gebed tot de Geest,

L.J. Romijn, Vicekanselier

De Stichting Werkgroep Vrouw Geloof en Leven in Limburg (1983-2006)

Na de oprichting van VGL in 1983 in Limburg, zijn er steeds meer vrouwengroepen verdeeld over het land en zijn oecumenisch gericht. De eerste tien jaar was er vooral aandacht voor de elementen van vrouw en geloof. Er kwam een bewustwording op gang rond de positie als vrouw in samenleving en kerk. Geloof was daarbij het aandachtsveld, en tegelijk was er behoefte aan kennis en scholing met name op het gebied van vrouwen in de Bijbel, kerkgeschiedenis en theologie. In Limburg heeft VGL cursussen georganiseerd over deze thema's en analoog aan de reeds bestaande cursus 'Inleiding in de Theologie in Feministisch Perspektief' opgezet, waarin de loop van de jaren ruim honderd vrouwen met succes hebben deelgenomen.

Al gaande weg kwamen er vragen op die ontstonden in de maatschappelijke kontekst waarin wij leven. Onderwerpen die betrekking hebben op verschillen tussen vrouwen in hun positie, klasse, ras, seksuele voorkeur. Maar ook seksueel geweld in verleden en heden, armoede en uitsluiting vragen om aandacht. Steeds meer voelen vrouwen zich betrokken als het gaat om hun belangen rond gerechtigheid en bevrijding. Een nieuw werkveld van VGL werd de mondiale dialoog, waarbij vanuit onze eigen dagelijkse praktijk in het hier en nu, en in dialoog te gaan met vrouwen uit andere landen, religies en culturen.

De Werkgroep VGL in Limburg heeft 23 jaar bestaan en financieel ondersteund door subsidies van religieuzen, provinciale en andere fondsen, waardoor de Stichting meerdere pastorale werksters in dienst heeft kunnen nemen. De Vrouw en Geloof beweging waren in de beginjaren ervaringsgroepen en een bevrijdingsbeweging van theologen. Maar langzamerhand heeft er een kruisbestuiving plaats gehad tussen wetenschap en ervaringen van vrouwen.

Verder heeft de VGL beweging in Limburg zich doorgaans in haar beleid en werk laten inspireren en gebruik gemaakt van hulpmiddelen van de Oecumenische Vrouwensynode in Nederland en Europa, de Wereldvrouwenkonferenties en het Oecumenisch decennium Kerken Solidair met vrouwen (uitgeroepen door de Wereldraad van kerken 1988-1998).

De feministische analyse en bewustwording stelt vrouwen en mannen in staat de wereld en het menselijk bestaan en ook de bijbel en de traditie door een andere bril te bezien. Elizabeth Schüssler Fiorenza schreef in 1986 in haar boek: 'Ter herinnering aan haar ' over de geschiedenis van de vrouwen in de aanvang van het Christendom, waarbij vrouwen zowel als mannen de aanstichters zijn van de beweging die christendom heet. Met andere woorden is deze geschiedenis ons eigen erfgoed, waar Jezus riep een gemeenschap van leerlingen die elkaars gelijken zijn in het leven. En die gemeenschap moet nog steeds door vrouwen en door mannen in onze tijd worden herontdekt en gerealiseerd.

Wij roepen hierbij Paus Franciscus en de bisschoppen op om uitsluiting van vrouwen in kerk en maatschappij te voorkomen en te werken aan verbinding leggen over grenzen heen. Zodat pijn en verdriet over achterstelling van mensen worden weggenomen en naar oplossingen wordt gezocht, waarbij het recht van vrouwen extra aandacht krijgt. Zij weten zich geroepen als gedoopten en gelovigen om verantwoordelijkheid te dragen voor het voortbestaan van kerk en wereld. Vele vrouwen voelen zich in de traditionele kerk dikwijls uitgesloten en hebben een nieuwe plek gevonden in Basisbewegingen, Ecclesia en kleine geloofsgemeenschappen. Zo ook wij vrouwen van VGL Venray zijn opgenomen in de Oecumenische Basisgroep Heel de Kerk- Heel de Wereld. Deze bewegingen hebben toekomst. Het is een gemeenschap van gelijken, zoals door Jezus bedoeld.

Namens de Werkgroep Vrouw Geloof en Leven Venray

Liesbeth van Berlo, Carla van Dijk, Nens van der Wijngaard, Nellie van Osch, Ria Selten, Inge Adriaansens, Riky Schut

Verslag gemeentegesprekken met zo'n 20 Missiezusters van OLV van Afrika over de vragen van de NKV mbt de Synode. Gemiddelde leeftijd 90 jaar. Wereldhuis, Boxtel, februari 2022.

1. Hoe is het om vrouw te zijn in de kerk?

In Afrika was je echt vrouw/religieuze/missionaris IN de kerk, hier in NL sta je er veel meer buiten. Daar waren we een met de kinderen, met de vrouwen, met de katechisten, met het bisdom. Hier en nu in NL voelen we ons niet echt zo verbonden met de parochie of met de r.k.-kerk. We vieren in onze eigen kapel, dus dat scheelt ook. Wel hebben we nu meer tijd om te bidden en om ons te verdiepen in religieuze literatuur of bezig te zijn met ons geloofsleven, nu we met pensioen zijn.

Sommigen van ons zijn wel lid geweest van de MOV-groep, van het koor of bezig geweest met de interreligieuze dialoog tussen katholieke, protestantse en moslimvrouwen in Boxtel.

Wat de meeste zusters betreft kunnen vrouwen best diaken zijn, tenslotte is de vrouw gelijkwaardig aan de man en zou zij dus dezelfde rechten moeten hebben in het ambt. Vrouwen moeten ook kunnen en mogen preken en als voorganger/pastor moeten kunnen werken. Er moet sowieso meer naar vrouwen geluisterd worden in de kerk en meer ruimte moeten kunnen innemen in de kerk. Vrouwen moeten meer inspraak krijgen en meer kunnen deelnemen aan de liturgie, dan alleen passief. Zij moeten meer gezien worden, zeker als religieuze vrouw. Vrouwen moeten meer geaccepteerd worden als religieus leider, in Afrika hadden we meer positie dan hier in NL. Dit moet van hogerhand komen, de bisschoppen moeten dit goedkeuren. Vrouwen zouden ook diensten mogen leiden en bv sacrament vd zieken moeten kunnen geven. Ook al zijn er veel vrouwelijke theologen en pastoraal werksters in NL, die bv uitvaarten doen, ze kunnen geen voorganger of priester worden. Parochies worden gesloten vanwege het gebrek aan priesters, waarom dan geen vrouwen inzetten?

Door het seksueel misbruik (van mannen) in de kerk is er veel kwaad bloed gezet bij gelovigen. Het leven is weg uit de kerk, leken hebben geen inbreng meer en mogen niet meebidden of meezingen. Er is zelfs weer Latijn in de kerk, dan zijn we terug bij af. Dit is conservatief en reactionair beleid. Vrouwelijke religieuzen worden zelfs officieel als leken gezien in en door de kerk. Wij opteren voor een kerk die de Vreugde v/h Evangelie uitdraagt volgens de Paus. De Paus nodigt vrouwen juist speciaal uit om hun zegje te doen. Helaas zien de bisschoppen dit anders. Ook waren (bijna) alle apostelen getrouwd, dus waarom geen getrouwde priesters nu?

Vraag 2, 3 en 4: Verbeteringen en adviezen aan de bisschoppen:

We zijn blij dat de Paus (enkele) vrouwen op hoge posities heeft aangesteld in het Vaticaan. Onze generaal overste Zr Carmen Sammut heeft ook het podium mogen delen met de Paus, hij heeft haar als voorzitter van de UISG uitdrukkelijk uitgenodigd om de stem van vrouwelijke religieuzen zichtbaar te maken. In de parochies zijn enorm veel vrouwelijke vrijwilligers, zij moeten invloed krijgen. Het is juist een voorrecht om vrouw te zijn in de kerk. Vrouwen zouden alle posities in de r.k.-kerk moeten kunnen bekleden, net als in de Protestantse, Anglicaanse, Lutherse of Oud-Katholieke en Remonstrantse kerk. Vrouwen hebben beter toegang tot gezinnen in de kerk, zowel in Afrika als hier. Wellicht zijn ze ook beter in staat om kinderen en jongeren bij de kerk te betrekken. Vrouwen zijn een verrijking voor de kerk. Als vrouwen diaken konden zijn of als er getrouwde priesters

mochten zijn, zou er vaker gevierd kunnen worden, zoals bv in Brazilië met zijn gebrek aan priesters. Desnoods begin je met alleenstaande vrouwen. Het celibaat mbt het ambt moet echter beter bestudeerd worden. Het celibaat is pas in de 11^e eeuw ingevoerd in de rk-kerk, daarvoor bestond het niet.

Wij ontlene vreugde aan het samenzijn in de kerk en in onze kapel om samen te zingen. We lezen graag de positieve berichten in het Katholiek Nieuwsblad. Er moet vanuit de rk-kerk meer worden gedaan voor m.n. ouderen en kinderen. Wij ontlene vreugde aan onze roeping als missionaris, wij zijn bevoorrecht, wij hebben tijd om te bidden en wij (hebben) mogen meebouwen aan het Koninkrijk Gods. Wij waarderen de Alpha-cursussen in de kerk voor jonggehuwden en de jongerengroepen van de WKJ die naar de Katholieke Jongerendagen in Lissabon gaan volgend jaar.

Wij willen graag de H. Mis in het Nederlands, ook liederen in het Nederlands (Huub Oosterhuis). We willen aanspreekbare gebeden in het Nederlands, het Gloria en Credo aanpassen en actualiseren in de spreektaal. We willen meer participatie in het gebed, niet alleen de voorganger, we willen samen bidden. We willen geen Latijn meer. We willen dat de kerk dichter bij de mensen is. Bv. in een (te) groot kerkgebouw zouden we, weer net als vroeger, op het altaar moeten kunnen zitten. Parochies samenvoegen is niet goed, dan worden ze te groot en te afstandelijk. We moeten ons juist een gemeenschap kunnen voelen, samen koffiedrinken en voor de naasten, zieken en kinderen zorgen. Diakonie zou veel belangrijker moeten zijn dan nu, net zoals in protestantse kerk. Kleine christelijke gemeenschappen bouwen, net zoals in Afrika, waar mensen samen de bijbel lezen. In Afrika is een grotere beleving van samen-zijn dan hier in NL.

Bisschoppen die niet meer luisteren naar gelovigen, zijn niet meer geloofwaardig. We moeten de oecumene serieus nemen. Waarom trekken de evangelische kerken wel jongeren? Omdat er veel gezongen wordt en iedereen mee kan doen, positieve uitstraling. Mensen die worden uitgesloten van de H. Communie, zoals homo's of opnieuw getrouwde mensen, zou niet moeten mogen. Iedereen moet welkom zijn aan de tafel van de Heer. Juist de marginalen en kwetsbaren.

Rol van vrouwen moet groter, ook voor de Synode moeten vrouwen uitgenodigd worden volgend jaar. Rond Jezus waren er altijd vrouwen, die geroepen waren, en de apostelen waren gehuwde mannen. Zoals het in de hele vroege traditie was, zou het nu ook weer moeten zijn. Ook vrouwen kunnen geroepen zijn/worden, zoals Maria de apostel der apostelen was, dit moet erkend worden. Als je de vrouwen ontwikkelt, dan voed je de hele gemeenschap op. Priesters moeten ook opgevoed worden door vrouwen en naar hen luisteren.

Marina van Dalen, theologe en bestuurscoördinator

van de Congregatie van Missiezusters van Onze Lieve Vrouw van Afrika - NL

Boxtel, maart 2022

**Verslag bijeenkomst
De toekomst van onze kerk vanuit het perspectief van vrouwen
Vrouw in onze Kerk, Nicolaasbasiliek,
22 februari 2022**

De synode en de vrouwelijke stem in onze kerk laten horen

Het onderwerp 'de vrouw in de kerk' is een gevoelig onderwerp, is onze ervaring. We gaan dan ook graag in gesprek hierover met de Nicolaas Gemeenschap, met andere katholieke kerk gemeenschappen, organisaties en belangstellenden.

De uitnodiging van Paus Franciscus om actief mee te denken en te praten over de toekomst van onze kerk en de positie van leken hebben we dan ook van harte aangenomen!

Op 22 februari 2022 was het eindelijk zover! In de Nicolaasbasiliek spraken meer dan 70 kerkgangers, vrouwen en mannen met elkaar over hun wensen voor de toekomst van de kerk, over hoe vrouwen meer zeggenschap kunnen krijgen (en nemen) en hoe we een inclusieve kerk kunnen zijn.

De synode en uitleg over de gang van zaken in het proces van de synode werden toegelicht door Laetitia van der Lans en Corine van der Loos.

Laetitia spitste het belang van de synode en de inbreng van 'het volk Gods', waar paus Franciscus toe uitnodigt, toe op de situatie van minderheden in de kerk.

Daarop gingen deelnemers met elkaar in groepen in gesprek over de kansen die ieder persoonlijk ziet voor een evenwichtige en uitnodigende kerk voor vrouwen (en mannen!). Het was een mooi proces waar ieder zijn of haar stem kon laten horen en er geluisterd werd naar elkaar.

De resultaten van de groepsgesprekken laten zich als volgt samenvatten:

- *Wens voor meer balans tussen het vrouwelijke en het mannelijke, wat zich uit in:*
  - actief ruimte geven aan diversiteit, liturgische vernieuwing
  - het gezien worden van vrouwen en andere minderheden in de kerk
  - het vertellen van de verhalen van vrouwen die al voorgegaan zijn in leiding/initiatief
  - aandacht in de preken voor vrouwen die genoemd worden in de lezingen
  - 'vrouw gericht' taalgebruik, bijv. de goede geest in haar, onmetelijke wijsheid en bijbelvertalers discussie is God m/v/onzijdig
  - meer vrouwen in albe
  - dat elke vrouw zich gehoord voelt, dat ze haar gaven en eigen talenten mag inzetten in de gemeenschap, ook in bestuurlijke functies

- **formele bevoegdheden en aanstellingen**
  - wat leidt tot gelijkwaardigheid van vrouwen en mannen in alle 'functies':
  - aanstellingen vrouwelijke lectoren, acolieten, predikant (formele aanstelling)
  - meer vrouwen in bestuurlijke functies 'evenwicht in bestuurlijke functies', dat gaat niet vanzelf. Neem maatregelen als quota en neem succesvolle voorbeelden uit andere sectoren ter harte.
  - vrouwelijke kardinalen (deze positie is altijd al voor vrouwen toegankelijk)
  - maar ook vrouwen als voorganger, diaken, pastoraal werker is van meerdere deelnemers een wens.

Een enkeling vond het goed zoals het nu is in de kerk.

Deze samenvatting wordt ook gedeeld met Corine van der Loos, synode coördinator van ons bisdom om mee te nemen in haar rapportage.

Tevens sturen we deze rechtstreeks naar Myriam Wijlens. Zij is door paus Franciscus benoemd als 'consultor' van de Bisschoppensynode 2021-2023.

Nu al aan de slag!

Daarnaast zijn er verschillende punten waar we in de kerk op dit moment al mee aan de slag kunnen. Want zoals Laetitia van der Lans aangaf: *'Met elkaar in gesprek gaan doen we niet eenmalig. Dit vraagt van ieder van ons oefening'*! We moeten niet wachten op het initiatief van anderen. Er is al veel dat we nu kunnen oppakken.

Dat zijn:

- het aandacht vragen voor de vrouwen die genoemd worden in de lezingen. zoals bijvoorbeeld in de bijeenkomst van 8 maart j.l. over 'vergeten vrouwen in de Bijbel', stilstaan bij verschillende perspectieven in de liturgie
- het formeel aanstellen van vrouwen in de rol van lectoren
- in gesprek gaan over vrouwen in bestuurlijke functies

Suggesties:

Heeft u suggesties of heeft u nog andere zaken waarvan u wilt dat deze nu al binnen onze kerk kunnen worden opgepakt? Ziet u hiervoor een rol voor ons of uzelf? Laat het ons aub weten! Stuur een email naar: vrouw.in.onze.kerk2@gmail.com.

Nicolaas TV

Het eerste deel van de avond kunt u nog terugkijken via de livestream van de Nicolaasbasiliek: <https://youtu.be/SSbWx8oNmoo>.

Wilt u meer weten over de activiteiten van Vrouw in onze kerk?: kijk op website: <https://sites.google.com/view/vrouw-in-onze-kerk>.

Gemma Crijns, Antoinette van Gulp, Jose Hooghiemstra, Astrid Roggen

Namens de vrouwen
van Nederland